

**БАЗЕЛСКИ СПОРАЗУМИ И
УПРАВЉАЊЕ ПОСЛОВАЊЕМ БАНКЕ**

Оснивање и развој

Базелски комитет за супервизију банака (BCBS), основан 1974 године у оквиру најстарије међународне финансијске организације основане 1930. године – Банке за међународни обрачун банке (BIS банке).

Основали су га гувернери ЦБ земаља чланица G-10 са основним циљем да:

- **формулише опште стандарде и смернице супервизије у банкарском сектору и**
- **да препоруке банкама на основу најбоље праксе са очекивањем да ће их националне економије прихватити**

Стандард Базел I споразум 1988 године усвојен је због:

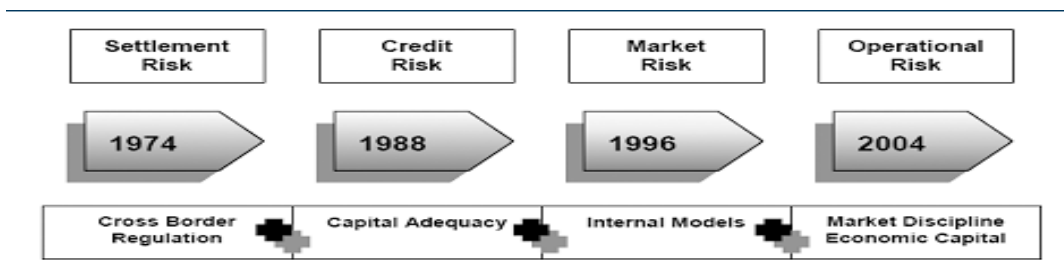
- **потребе за управљањем ризиком**
- **формирања строгих правила понашања банака и осталих учесника на финансијском тржишту,**
- **изједначавања услова њиховог пословања на глобалном финансијском тржишту.**

Стандард Базел II споразум јануара 1999. године (коначна верзија новог споразума објављена је јуна 2004. године и постала важећа од децембра 2006. године) усвојен је ради:

- **формулисања нових методолошких оквира за концепт сигурности сваке банке појединачно као и банкарског система у целини. Већ јануара месеца**

Стандард Базел III споразум крајем 2000-их година (првобитно требало да буде уведен 2013 – 2015. године, да би се касније план његове имплементације продужио на 2019. годину) формиран је ради:

- **нових потреба финансијског тржишта и**
- **истих тенденција формирања глобалног регулаторног стандард споразума**

Еволуција Базелских споразума

Базелски споразум II

- прецизније дефинише ризик,
- уводи концепт „ризичног капитала”
- доприноси својим препорукама финансијским институцијама да
  - развију адекватније методологије за мерење ризика,
  - побољшају транспарентност и тржишну дисциплине,

Препоруке Базела II споразума све компаније садрже три међусобно повезана скупа правила или три стуба:

- *први стуб* чине норме адекватности капитала (прописују се минимални износ капитала банака). Адекватност капитала банака према Базелу II једнака је процентуалном односу капитала и за ризик пондерисане активе (ризик обухвата тржишни кредитни и оперативни ризик) са препоруком да минимум капитала под ризиком пондерисане активе мора бити једнак 8%;
- *други стуб* чини надзор над променама адекватности капитала, као и контрола над методологијом за праћење ризика које користе банке (оцена супервизора);
- *трећи стуб* чини тржишна дисциплина, која укључује откривање потребних информација о основним ризицима с којима се суочава банка и стварање основе за оцењивање адекватности капитала дате банке од стране других учесника на тржишту (повећано обелодањивање, учесталост и обим извештавања).

Дакле у погледу капитала и ризика пословања банака споразум Базел II ново доноси:

- **уводи концепт ризичног капитала, одређивање адекватности капитала у минималном износу 8%**
- **прецизније дефинише ризик пословања, квалификује поред тржишног, кредитног ризика и оперативни ризик**

Базел и рејтинг оцењивање кредита

(ECAI – External credit assessment institutions) врше екстерну рејтинг оцену кредита, са тим додељеним оценама, одређеним коефицијентима кредитни пламсни улазе у резерве и капитал банке.

Базел II стандарди користе ознаке CRAs „Standard & Poor`s”

Према Базелу II агенције за кредитни рејтинг које врше екстерну оцену кредита (ECAI) морају имати лиценцу за валидност њихових оцена од банкарских супервизора пре него што банке употребе њихове рејтинге, а све у циљу одређивања пондера ризика.

Базел II споразум је на основу чињенице да међународне банке имају развијене сопствене методологије за оцену кредитног ризика банкама дао и могућност да уместо искључивог коришћења екстерних рејтинг агенција могу да развију и користе и сопствену интерну методологију за оцену кредитног ризика (*IRB Internal Ratings Based Approach*).

Према Базелу II интерне оцене могу да користе банке које испуне минимум прописаних услова, само оне банке код којих су задовољени строги квалитативни и квантитативни захтеви остављени у стандарду, и оне чије оцењивање мора да испуњава одређене методолошке стандарде. Квалитет интерних оцена морају верификовати национални супервизор и оне морају бити транспарентне.

Са становишта банака, главна новина коју доносе Базел II стандарди јесте промена концепта регулације: уместо априорно задатог миним. капитала или количника капиталне адекватности – битан постаје процес управљања ризиком унутар појединачне банке. Њиме је уведена је и додатна ризична категорија са пондером 150% (субјекти рангирани лошије од „B” и кредити који су у закашњењу плаћања

дужем од 90 дана).

Базел III споразум

Након избијања финансијске кризе и идентификовања слабости финансијских система и недостатака прихваћених стандарда и прописа Базела II дошло је до одређених његових измена.

Битније и свеобухватније измене Базелских стандарда настале су сетом докумената објављених 2010. године као Базел III, са основним циљем да директно одговори на актуелну кризу као и да ојача регулатори оквир за банке, супервизију банака и функцију управљања ризицима у банци.

Овим стандардима први пут су уведени нпр.:

- **нови стандарди везани за квалитет капитала и његову адекватност, нарочито у делу који се односе на регулаторни капитал и његову могућност апсорпције губитака (увођење бројних мера ради формирања што адекватнијих резерви капитала које би биле расположиве у периодима стреса - кризе, спровођење стрес тестова кроз најмање 5 сценарија, увођење „капиталних амортизера“ који могу да помогну банкарском сектору код кредитних губитака у време кризе);**
- **нове заштитне мере као допуна мера заснованих на бруто изложености банке (увођење левериджа као „рампе“ за даљу изложеност ризику, додатног показатеља пословања банака који није заснован на степену ризичности активе);**
- **енергичнији надзор и супервизија пословања, нарочито побољшања управљања ризицима пословања (обухватније покриће ризика капиталом);**
- **у погледу ризика ликвидности минимални стандарди за управљање ризиком ликвидности, као и минималних показатеља ликвидности - обезбеђење квалитетних ликвидних средстава који покривају укупан одлив банчине готовине за мин. 30 дана, међународно усаглашеног оквира ликвидности – два глобална стандарда ликвидности;**
- **нови стандарди транспарентности пословања банака, обелодањивања података из њиховог пословања и сл.**

Имплементацијом мера предвиђених Базелом III остварио би се

основни циљ оваквих мера и побољшала стабилност и сигурност банкарског сектора, јер би њиховом применом пословне банке могле да апсорбују све евентуалне економске и финансијске шокове и стресове који би могли да доведу до нових таласа економске и финансијске кризе на глобалном нивоу.

Стратегија имплементације Базелских споразума у Републици Србији

Као и остали банкарски системи и банкарски систем Републике Србије има обавезу примену поставки, принципа и стандарда, базелских споразума који уређују банкарско пословање.

Увођење Базела II у банкарски систем је успешно спроведено, завршено је пакетом прописа које је Извршни одбор *НБС* донео у јуну 2011. године. Овај пакет прописа чине четири одлуке:

- Одлука о адекватности капитала банке,
- Одлука о објављивању података и информација банке,
- Одлука о контроли банкарске групе на консолидованој основи и
- Одлука о извештавању банака.

Наведени прописи се примењују у банкарском сектору Србије од 31.12.2011. године, осим одредаба које се односи на признавање подобности кредитних рејтинга које додељују агенције за кредитни рејтинг и појединих одредаба за које је предвиђен прелазни период у примени.

У односу на чињеницу да је процес увођења Базела III сложен мултидисциплинарни процес *НБС* је предвидела да увођење Базела III буде спроведено кроз III фазе закључно са 2015. годином, што је и учинила. Све време процесу имплементације стандарда Базела III се приступа јавно и транспарентно, сви кораци су доступни јавности, јер *НБС* на својој интернет страници објављује све фазе, промене, кораке, овог спровођења.